

Yttrande över promemorian Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

(S2021/06915)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över den rubricerade promemorian. Förslagen ger anledning till följande synpunkter från min sida.

I promemorian föreslås att giltighetstiden för lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen) och lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs till utgången av maj 2022 i syfte att säkerställa en fortsatt god beredskap. Vidare föreslås vissa ändringar i lagarna, bl.a. att bemyndigandena för regeringen att meddela föreskrifter om förbud eller nedstängningar tas bort.

Även om förslaget innebär att de mest ingripande bemyndigandena tas bort innehåller covid-19-lagen alltså bestämmelser som medför långtgående delegation av normgivningskompetens från riksdag till regering och möjliggör ingripande begränsningar av grundlagsskyddade fri- och rättigheter. JO har vid flera tidigare tillfällen lämnat principiella synpunkter på normgivning och rättighetsinskränkningar med anledning av den pågående coronapandemin (se t.ex. dåvarande chefsJO Elisabeth Rynnings yttranden över promemoriorna Covid-19-lag, S2020/09214, JO:s dnr R 144-2020, och Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, S 2021/03267, JO:s dnr R 47-2021). I dessa yttranden har JO bl.a. framhållit att det vid en lagreglering av det här slaget är särskilt viktigt att den demokratiska processen respekteras och att enbart åtgärder som bedöms absolut nödvändiga utifrån aktuella förhållanden kommer i fråga. Det finns anledning att åter igen påminna om dessa synpunkter.

Utifrån befintligt underlag utesluter jag inte att det kan komma att finnas behov av att vidta åtgärder med stöd av de aktuella lagarna för att begränsa smittspridningen av covid-19 även efter januari 2022.

Jag noterar att riksdagen, i samband med att förslagen om en fortsatt giltighet av lagarna antogs den 22 september 2021, uppmanade regeringen att senast den 12 november 2021 återkomma till riksdagen med en redogörelse för vad som gjorts med anledning av lagarna och vad den anser om lagarnas fortsatta giltighetstid (bet. 2021/22:SoU3, rskr. 2021/22:1). Det framgår av tillkännagivandet att om socialutskottet efter detta inte anser att det finns skäl att lagarna ska fortsätta att gälla avser utskottet ta initiativ och föreslå att riksdagen upphäver dem.

Om det beslutas om en förlängning av lagarna efter januari 2022 bör det på nytt övervägas om giltighetstiden behöver vara fyra månader, och om det finns behov av att lämna en liknande redogörelse till riksdagen under giltighetstiden i syfte att säkerställa att lagarna inte gäller längre än nödvändigt.

Jag har inför upprättandet av detta yttrande samrått med justitieombudsmannen Per Lennerbrant i de delar som rör allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.